

JÄÄTUHA ALL

Sisserändajad on muutnud Helsingi tänavapilti – ning koos sellega ka kuvandit Soomest kui avatud ustega heaoluriigist, kus kuuma mustikamahla jagatakse kõigile.

KRISTER KIVI
HELSINGI

krister.kivi@ekspress.ee

See võis olla ühel nelja või viie aasta tagusel kevadisel õhtul, kui märkasid Helsingi südalinnas Pikku Jaska hamburgerikioski juures kahte tüdrukut. „Neks-Neks-Neks!“ hüüdsid nad, tehes nägu, et otsivad puude tagant koera, kuigi miskipärast olid nad olematut peni hakanud kutsuma alles siis, kui neile lähenes mustanahaline mees.

Aafriklane möödus, koera ei materialiseerunud ja tüdrukud lasid end neelata Mannerheimintie inimvoolul, kuid vahejuhtum jäi mulle meelde. Isegi Tarja Halonen (mis Pikku Jaska burgerikontekstis tähendab kahte kuuma saia vahele pistetud pihvi hapukurgisala-ti ja juustuga) ei viinud peast mind ühtäkki tabanud arusaama, et Soomes esineb inimesi, kelle nahk polegi valge nagu *hermaviili*, ja rassismi.

MUIDUGI OLI HELSINGIL võrreldes Eestiga olnud juba ammu Paabeli-hõnguselt kosmopoliitsete jooni. Ma

olin lugenud küll, et juba 1990ndate algul hakkas Soome jõudma tuhaneid põgenikke Somaaliast – kuid polnud neid kunagi märgata osanud, sest riigi 338 000 ruutkilomeetrit olid 7200 somaali kodaniku pealtnäha edukalt absorbeerinud.

Ma pidanuks mäletama, et juba 1996. aastal oli isa poolt Nigeeria päritolu **Iyabode Ololade Remilekun „Lola“** Odusoga võitnud Miss Soome tiitli (ning äärepealt saanud ka Miss Universumiks) – ent erinevalt kärast, mida Eestis tekitas möödunud aastal nigeerlanna **Sephora Ikalaba** valimine Miss Helsingiks, ei olnud Lola äratanud Soome väikese, vaese ja valvsa lõunanaabri juures miskipärast erilisi emotsioone.

Ka Aasia inimeste käed olid juba pikalt tõstnud Hämeentie-äärsetes India ja Tai toidupoodides korvi *som-tam*'i jaoks sobivalt toorest papiaiat, kuivatatud kala ja külmkapirohelisi karrilehtesid, ent ikkagi piisas vaid võrtsilõhnase kaupluse uksest välja astumisest, ning olidki tagasi harjumuspärasest Soomes, kus, otsekui mõnes Kaurismäki filmis, kandsid kõik veidi liiga lohvakaid suusajopseid, kuulasad lõputu kannatlikkusega üksteise juttu ning rüüpasid liitrite kaupa lahjat piimakohvi.

PÕHJANAABRITE KINO vanameistri **Aki Kaurismäki** uusim teos „Teisel pool lootust“ toob aga linalle uue tegelase. Aleppo õuduste eest põgenev Khaled saabub Soome, üritab jäiselt ametivõimudelt paluda varjupaika ning jääb bürokraatide äraütlemissel järel elutsema Helsingisse illegaalina.

Kismet viib pagulase kokku viiekümnendates eluaastates Wikströmiga, kes oma kokkukukkunud abielu, hädise restoraniäri ja halvasti istuvat ülikondadega esindab Põhjala keskealise põlisasukatavatraagikat.

Läinud nädalal võitis „Teisel pool lootust“ Berliinale filmifestiivalil Hõbekaru, mis on tõenäoliselt auhinnasaju esimene meteorivilkstatust, kuid luust ja lihast Khaledidel – keda on Soome viimastel aastatel jõudnud hinnanguliselt kuni 30 000 peamiselt Iraagist – on põhjust olla tuleviku suhtes vähem lootusriikas.

„IRAQ NOT SAFE! IRAQ NOT SAFE!“ kos-tab Helsingi kesklinna lähistel sadakonnast kõrist kostvat skandeerimist, hingepõhjust tulevalt raevukat ja monotoonset. Juba ülemöödunud reedest on nad olnud siin, algul parlamentihooone naabruses Kiasma

LÖPPJAAM: Sadu kaugetest maadest pärit sisserändajaid kohtab nii Helsingi keskraudteejaama kõrval kui, jaama avatudolemise tundidel, pakase eest siseruumidesse varjununa. Mis saab edasi, ei ole kindel.

ees, ent siis büroode palvel „ümberkolituna“ keskraudteejaama kõrval.

Sadakond valdavalt 20-30aastast meest, kes saanud Migrilt (Maahanmuuttovirasto ehk Immigratsiooni- ja siseturvade osakond) oma varjupaigataotlusele esimese, teise või kolmanda äraütlemissel; kaks telki presendiaugust väljatõrjutavate väliahjukorsten-dega (ühes varjualuses öeldakse istu-vat ka kahe lapsega naine, kes küll kordagi end näole ei anna) ning väike lõke, millel aetakse kuumaks teevett. Sekka mõned soome naised (valdavalt nooremad, kirevalt värvitud juustega) ning hulk loosungeid inglise, soome ja araabia keeles.

Plakatitel on öelda järgmist: „THE REFUGEE IS NOT YOUR ENEMY. THE ENEMY IS WHO MADE

FOTOD KARIN KALJULÄTE, ERAKOGU

ERI KULTUURIDE KOKKUPÕRGE: Neid seksuaalse ahistamise juhtumeid, milles süüdlasena kahtlustati välismaalast, oli Soomes politsei andmeil 2015. aastal 58. Aasta hiljem kahtlustati ahistamises juba 147 välismaalast.

KELDRIMOŠEE: Südatalvel majutasid pagulasi mõned Helsingi kirikud. Ka üks Helsingi umbes kümnest moosest Masjid Al-Iman Munkkinieme piirsteel sobiks oma vaibastatud pörandaga hästi pagulaste öömajaks. Ekspressi külastäigu ajal oli palvetajaid vaid üksikuid. Seintele on kinnitatud mošeepangakontumbrid ning hulk palveid eri elujuhtumiteks Kuu imetlemisest palavikuni.

selt pole sul midagi viga ning sa võid Iraaki tagasi minna. Selle asemel, et hädasolijaid aidata, oli valitsuse suhtumine ulos, ulos Suomesta! (tõlkes: „Välja, välja Soomest!“).

„Soo me tulnud pagulaste arv on väga väike nii absoluutsetes kui suhtarvudes,“ möönab roheliste parlamendiliige **Hassi Satu** Ekspressi küsimustele vastates. „Sisserännupoliitika karmistamine ei rajane sellel, et olukord pagulaste päritolumaades paranenud oleks, ning ma leian olevat ebainimlik, kui Migri ütleb, et olukord su kodulin-nas on ohtlik, kuid sa võid ju minna tagasi mõnda teise linna.“

Ükski hetkel Soome valitsuskoo-litsioonis olevast kolmest parteist asüülilukse laiemalt avamist ei pool-da. Ka peaminister **Juha Sipilä**, kes sai 2015. aastal üle planeedi kuul-saks, deklareerides suuremeelselt, et annab osa oma Kempele resident-sist lastega sõjapagulasperre kasuta-da, on kunagise lubaduse alla kugis-tanuna – formaalseks põhjenduseks toodi turvalisuskaalutlused – vait kui siga rukkis. „Poliitikud teevad midagi alles siis, kui nad saavad aru, et Soome rahvas – need minusugu-sed Soome tädid – on väga vihane,“

usub Drake, kuid hetkel näib trend olevat vastupidine. Et võtta vastu võimalikult väike osa Iraagist ning teistest sõjakolletest saabumist, on Drake väitel Migris pandud niigi vä-heseid positiivseid varjupaigaotsu-seid läbi vaatama täiendav ametnik, kes peab uurima, kas esialgseid lu-basid ei saa muuta äraütlevaks.

„SIANI ON SOOMES SAANUD ASÜÜLI ai-nult 20% iraklastest, sellal kui mu-jal Euroopas on see näitaja umbes 50-60%. Iraagis käib sõda, seal pole kellelgi turvaline, aga Soome on ha-

et sind on ähvardatud ja et su kodu pommitati maatasa, aga objektiiv-

» » 20

Osta Maaleht ja nuputa!

Võida 100 € puhtalt kätte!
LISAKS LOOSIS MAALEHE MEENED

MAALEHE HEAD EESTI RISTSÕNAD – 8 lk põnevast lahendamist!

NUPP NOKIB

Ilmub 23.02 Maalehe vahel

Usa info: kilenditugi@ekspressmeedia.ee / tel 680 4444

19

kanud neid täiesti süttuid inimesi saatma tagasi sõjakoldeesse – paralleel teise maailmasõja ajal juhtunuaga on ilmne.“

Kui palju pagulasi Soome ühiskond assimileerida jaksaks?

„Sada tuhat!“ vastab Drake kähku. Ta naerab laginal, kui küsida, kust kohast selleks kõigeks küll raha võtta. „Rootsi näitest on selge, et immigrant läheb maksma esimesed kolm aastat, integreerumise ja keeleõppe ajal, aga viis aastat hiljem hakkab ta juba tootma maksutulu. Araabia maades on väga tugevalt arenenud ettevõtlustraditsioon, mida on näha Rootsis, kus majandusel läheb hästi just tänu sellele, et seal on palju immigrante. On täiesti arulage, et me neid parimas eas mehi minema saadame! Meil Soomes on umbes viie aasta pärast väga vaja töäjõudu – praegu saame seda õnneks Eestist, kuid kui kaua veel?“

POOLSADA MEETRIT IRAAKLASTE PIKETIST eemal on Lasipalatsi kõrval üles seatud teine telklaager. Siin avaldab loosungitega „YOU ARE NOT WELCOME!“ (tõlkes: „Te pole tere-tulnud!“), „SUOMI IRTI EU:STA!“ (tõlkes: „Soome EList välja!“) ning „START DEPORTATIONS OF ILLEGALS NOW!“ (tõlkes „Alustage illegaalide väljasaatmisega kohe!“) meelt immigratsioonivastaste leer

Suomi Ensin. „Ega nad sealt Iraagist põgenema ei peaks, kui nad Iraagi seadusi rikkunud poleks,“ arvab üks vanem valgepäine mees, kelle kaelast tungib välja kanamuna suurune kasvaja, ning kõnnib siis vaevalt oma teed.

Jagatakse kohvi ja teed, mängitakse rahvuslikke helindeid, popsu-tatakse piipu ja korjatakse allkirju *establishment*'i-vastase veebiportaali MV-Lehti asutaja (ning enam kui kahe miljoni soomlase Facebooki-andmete potentsiaalselt illegaalsesse andmebaasi kogumisega skan-

VÕÖRASTE LAHKUS: Ekspress nägi pealt nii mõõduvate soomlaste katsuda meeleavaldust laiali ajama poliitsei kui ka neid, kes töid iraklastele kuuma pitsat ja puuvilju.

daali tekitanud) **Ilja Janitskini** presidendikandidatuuri toetuseks 2018. aasta valimistel.

Janitskinit ennast pole kohal. See on ka mõistetav, sest alates 2016. aasta sügisest otsib Soome Trumpiks nimetatud turvaettevõtjat ja ajakirjanikku rahvusvahelise vaenu õhutamise tõttu taga poliitsei.

Demonstrante pole just palju, kokku seitse. Ungari ja hollandi juurtega aktivist **Marco de Wit** põhjendab rahvahõredust sellega, et enamik protesteeri-ajaid (nende hulgas olla nii ärimehi kui ka töötuid)

on linna peal Janitskini toetuseks allkirju korjamas. Marco de Wit kirjeldab teisel pool Mannerheimintied kogunenud piketeeri-ajaid kui „vaimuhaiged, vanglast põgenenud, ISiSe sõdureid“.

„Need inimesed on illegaalid ja ei tohiks riigis ollagi, aga sellegipoolest on nad siin ja teevad meeleavaldust meie parlamendihoone ja Mannerheimi kuhu ees – see on enekuumatu ja täielik pühadusetootus,“ jätkab ta vihasele. „Paljud neist võivad olla terroristid!“

Sarnaselt Drakega tahab temagi kaaskodanikke „äratada“. „Soome võib praegu igauks tulla igasuguste dokumentideta otse ISiSe territooriumilt ja saada siin viis söögikorda päevas ja kõigi arstikulude katmise,“ väidab de Wit (iraklased ise ütlevad, et paljud neist saavad Soome riigilt kuus toetust vaid 92-340 eurot ja magavad kodutute varjupaikades). „Ning nad on ka äärmiselt agressiivsed – meid on rünnatud mitu korda, loobitud klaaspurkidega. Helsingin Sanomat sellest ei kirjuta!“

Helsingin Sanomat ei kirjuta ka sellest, et paar päeva hiljem viib poliitsei allumatult käitunud Marco de Wit arestikambri ja jätab väidetavate põekivide all kannatava aktivisti seal joogiveeta. Küll teeb seda mvlehti.net. Taas vabaduses töötab „silmanähtavalt vabisev“ de Wit uudise kohaselt poliitsei vastu esi-

tada kuriteoteate ning „Soome Maidani“ edasivedamist jätkata.

Ja samadel vaimsetel laiuskraadidel on ka osa Eduskunna liikmeid. „Soome polnud selliseks asjaks [pagulaskriisiks] valmis ja me esitasime oma riiki varjupaigana kõigile, sealhulgas neile, kel mingiks rahvusvaheliseks kaitseks alust pole,“ teatab Ekspressile põlissoomlastest (lühend „persu“) parlamendisaadikute **Juha Eerola** ja **Simon Elo** esindaja **Vilhelm Junnila**. „Need [iraklased] tuleks deporteerida tagasi Iraaki. On kriminaalne, et neil lubatakse üldse illegaalselt riigis olla.“

Iraaklaste meeleavalduse eestvedaja **Haidar** (ta ei julge öelda oma perekonnanime) kinnitab, et deporteerimised ongi alanud – viimaste nädalatega olla Soomest politsei poolt Iraaki saadetud 17 tema kaasmaalat.

„Üks 19aastane saadeti tagasi Iraaki, kuigi ta ei teinud midagi kriminaalset. Ta helistas ja kurtis, et käed olid terve lennureisi külgedele seotud ning need pole siiani korralikult tööle hakanud. Siis oli siin üks teine mees, kelle naine on soomlanna ja rase. On täiesti arusaamatu, miks nii tehti, sest ta naine ju vajab teda, aga ta viidi siiski ära väljasaatmiskeskusse, kus tal tuli esimesed 24 tundi täiesti alasti olla.“

Miks alasti? „Sest ametnikud arvasid, et ta võib

LÕIMUMINE: Sarnaselt Süüriast põgenenud Mohammedi majutanud Joonas Lyytinen perele (pildil) on paljudele iraklastele kodusemat uulalust pakunud ka aktivist Sunniva Drake. „Inimene vajab inimest,“ ütleb ta.

end ära tappa, kui talle riided alles jäävad.“

Kuidas deporteeritavad välja viiakse?

„Valdavalt saadetakse need, kes on saanud kolm äräutlemist ja kel pass alles. Pääaegu kõigil on dokumendid reisi jooksul kaduma läinud.“

Kas te usute, et teil on võimalik Soome jääda?

„Ma ei tea. Mu usk Soomesse on kadunud. Kui Soome ei taha meid siia, siis saatku meid mõnda teise Euroopa riiki, Taani või Norrasse.“

Mida te olete kuulnud Eesti kohta?

„Ma olen kuulnud, et seal on olukord väga halb! (Paus) Eriti põgenikele.“

Meeleavaldajate ring tõmbub meie ümber koomale. Paljud neist meestest ei suuda lugeda plakateid, mida nad käes hoiavad – kui, siis üksnes arabia keeles – , kuid nad ta-

havad tõlgi abil siiski rääkida oma lugusid pommiplahvatustest, läbiotsimistest, tapetud sugulastest ja kuulidest, mis neil kõhus, rinnus või põlves siiani väljalõikamist ootavat. Jutustustes on vähe erinevusi, kuid mõne rääkija silmad on meeleheitlikumad kui teisel.

SARNASELT PIKETIS OSALEVATE teiste iraklastega on Haidar saanud Migri-tilt varjupaiga osas esimese äräutleva otsuse ja selle kohtus vaidlustanud. Sarnaselt teistega ütleb ta end olevat langenud Iraagis vägivalla ohvriks – kolm kuulihaava kehas, onu püssimeeste poolt tapetud, vend tänaseni teadmata kadunud.

Niisiis lahkus ta 2015. aastal oma ema, naist ja lapsi maha jättes Bagdadist (naised ja lapsed poleks retke vastu pidanud, ütleb ta) ning võttis ette 15 000 dollarit maksma läinud teekonna Türgi, Kreeka ja Rootsi kaudu Soome, sest uskus, et tal on Soomes võimalik oma arvutialaste teadmiste tõttu tööd leida.

Reaalsus oli külm, purjus, ükskõikne või vaenulik. „Vahel tänaval kõndides kohtan inimesi, kes räägivad vihakõnet,“ väidab Haidar oma konarlikus inglise keeles, „ja see teeb tõesti haiget. Me püüame siis rääkida nende inimestega, selgitada, et me tahame siin lihtsalt alustada uut elu.“

Roheliste hulka kuuluv poliitik **Joonas Lyytinen** on üks neid, kes

võimalust uut elu alustada tõesti on pakkunud – 21aastasele Süüriast pärit **Mohammedile**. Tema perekond (lisaks Joonasele kaks last, naine ja kass) otsustas mullu aprillis anda tühjana seisva toa Aleppost pärit noormehele.

Lyytinen ja tema naine jõid Mohammediga Oulunkylä ostukeskuses kohvi, mõtlesid veidi, pakkusid siis võimalust kolida enda juurde „katseperioodiks“. Pärast veel mõningast järelemõtlemist jäi Mohammed majja juba tähtajatult.

Selline elukorraldus kestis peaaegu üheksa kuud, mille jooksul vaadati koos jäähoki maailma-meistrivõistlusi, käidi mökkis kala püüdmas, söödi ramadaaniaegseid loojangujärgseid ühisõhtusööke ning sõbruneti sedavõrd, et ka pärast elamisloa saamist ülikooli läinud ja omaette kolinud Mohammed on käinud Lyytinenide majas lapsi hoidmas või kassi järele vaatamas.

See on õnneliku lõpuga lugu ning ka iraklane Haidar tahab tuua välja midagi positiivset. „Esimesel ööl, kui siin meelt avaldasime, tuli üks soomlane ja lõi meist ühte,“ ütleb ta. „Politseinikud viisid ta minema ja küsisid, kas me tahame ta vastu avalduse teha. Arutasime, et me ei tee avaldust. Palusime politseil talle hommikul öelda, et asüülitaoitlajaid ei esitanud kaebust, sest nad hindavad ausaid ja häid soome inimesi.“

25 AASTAT VÄÄRT MÕTTEID MÕTLEVALE INIMESELE

RAIMO ON KÕRBE KIREM JA LIHTSAM INIMENE JA MAAILMA ÜHENDAJA JA JÄÄB SELLEKS VEEL KALJAKS, ÜKSKÕIK MIS TEHMOLOOGIAT INIMHÄLE JA HELIDE EDASTATAMISEKS KA EI KASUTA.

FREI LANG, 25 SÕNA KUKU RAADJOST

KEVADEKUULUTAJAD

FOCUS
KEVADSÕODUSTUS KUNI
5 000 €
SOODUSHIND ALATES 13 230 €

MONDEO
KEVADSÕODUSTUS KUNI
5 000 €
SOODUSHIND ALATES 22 330 €

FIESTA
KEVADSÕODUSTUS KUNI
2 900 €
SOODUSHIND ALATES 10 565 €

Kevadet tuleku üle saad rõõmustada oma uue Fordi roolis. Just nüüd on Info-Auto laos värske valik Forde kevadsoodustusega kuni 5500 €.

Info-Auto

WALLINI David/Cherem, 25.aal. KYINGI@infoauto.ee
TALLINNA Parkla Eesti/Gal, 671001 kerk@infoauto.ee
TÄRVA Põlv 27 aal. F27@infoauto.ee
MÄRKI/Cherem aal. 44 2877 ponn@infoauto.ee

(1) kuni 19. 2019/aa. Halduse teenuste 24/7 - 25/24/7 aal. info@infoauto.ee
Küsimuste/teavituste 24/7 - 24/7/7 aal. info@infoauto.ee
Ceska/Cherem/Cherem/Cherem

Lole oma kevadekuulutaja FordLan